

Puistokartanon lääkehoitosuunnitelma

31.5.2022

Laatijat	Veera Tommiska, Puistokartanon palvelupäällikkö
	Mari Rautio, Puistokartanon tiimivastaava sairaanhoitaja
	Sanna Ikonen, Marikartanon palvelupäällikkö
Hyväksymisajankohta	2.6.2022
Hyväksyjä	Guled Ali Jama, yleislääkäri

Yksikön nimi ja yhteystiedot

Espoon Lähimmäispalveluyhdistys ry / Palvelukeskus Puistokartano
Merikansantie 2 C
02320 Espoo
09 26064580

Toimintayksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri tai hänen valtuuttamansa lääkehoidosta vastaava lääkäri	Guled Ali Jama, yleislääkäri Medizone Oy
Lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta vastaava sairaanhoitaja	Mari Rautio, tiimivastaava sairaanhoitaja mari.rautio@elpy.fi, 050 300 40 86

Sisältö

1	Lääkehoidon toteuttaminen ja vaatavuustaso	4
1.1	Työyksikön kuvaus	4
1.2	Lääkehoidon vaatavuustaso ja toteuttamistavat.....	5
1.3	Yksikön lääkäripalvelut.....	7
2	Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	8
2.1	Yksikön lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	8
2.2	Yksikössä käytettävät riskialttiit lääkkeet.....	9
2.3	Pkv-lääkkeet ja huumausainelääkkeet sekä lääkkeiden väärinkäyttötilanteet	11
2.4	Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen	13
3	Henkilöstön lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako.....	15
4	Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen.....	18
5	Lääkehoidon prosessi	20
5.1	Lääkitysturvallisuuden johtaminen	20
5.2	Lääkityksen ajantasaisuuden selvittäminen ja lääkemääräyksen antaminen.....	21
5.3	Lääkkeen hankkiminen ja lääkevalikoima	22
5.4	Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen.....	22
5.5	Lääkkeen jakaminen, käyttökuuntoon saattaminen, tarkistaminen ja antaminen	24
5.6	Lääkehoidon dokumentointi	27
5.7	Lääkkeiden vaikutusten seuranta.....	28
5.8	Lääkehoidon lopettaminen	28
5.9	Yhteistyö muiden yksiköiden kanssa.....	28
5.10	Asiakkaan/potilaan ja läheisen ohjaus ja neuvonta.....	29
6	Seuranta- ja palautejärjestelmä	30

6.1	Haitta- ja vaaratapahtumien seuranta	30
6.2	Lääkkeiden ja rokotteiden haittavaikutuksista ilmoittaminen.....	30
6.3	Lääkkeiden tuotevirheistä ja lääkeväärennöksistä ilmoittaminen	31
6.4	Lääkinnällisiin laitteisiin liittyvien vaaratapahtumien ilmoittaminen.....	31
6.5	Asiakas- tai potilaspalautejärjestelmä	31
6.6	Asiakkaan, potilaan tai läheisen ohjeistus ongelmatilanteissa toimimisessa	31
6.7	Lääkitysturvallisuusauditointi.....	31
7	Lääkehoitosuunnitelman liitteet.....	33

1 Lääkehoidon toteuttaminen ja vaativuustaso

Espon Lähimmäispalvelu ry:n palvelukeskus Puistokartanon kotihoidossa lääkehoito perustuu lääkehoitosuunnitelmaan, joka on osa terveydenhuoltolain 8 §:ssä säädettyä laatu- ja potilasturvallisuussuunnitelmaa. Lääkehoitosuunnitelma on keskeinen osa lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden perehdytystä sekä lääkehoidon laadun ja turvallisuuden varmistamista.

Lääkehoitosuunnitelma on työyksikkökohtainen ja tarjoaa käytännön työvälineen yksikön lääkehoidon suunnitelmalliselle hallinnalle ja laadulliselle kehittämiselle. Näin ollen lääkehoitosuunnitelma on toimintayksikön johtamisjärjestelmän ja laadunhallinnan keskeinen osa.

Lääkehoitosuunnitelman laadintaan on osallistunut Merikartanon ja Puistokartanon kotihoidon esihenkilöt. Lääkehoitosuunnitelma säilytetään sähköisessä muodossa Intrassa, yksikkökohtaisella P-asemalla ja paperiversiona hoitajien toimistolla perehdytyskansiossa. Lääkehoitosuunnitelmaan tutustuminen on osa perehdytysprosessia. Lääkehoitosuunnitelma päivitetään aina kun toiminta tai olosuhteet muuttuvat ja se tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Päivityksestä vastaa yksikön esihenkilö. Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy lääkeluvat allekirjoittava lääkäri. Lääkesuunnitelma käydään läpi myös sopimusapteekin auditoinnissa.

1.1 Työyksikön kuvaus

Puistokartanon palvelukeskus tarjoaa ikääntyneiden asumispalvelua; itsestä vuokra-asumista palveluiden äärellä. Puistokartanossa on 107 vuokra-asuntoa ja asiakkaiden keski-ikä on noin 84 vuotta.

Puistokartanon palveluyksikkö tuottaa kotihoitoa noin 40 Puistokartanossa tai viereisessä senioritalo AsOy Päivänkehrässä asuvalle henkilölle yksilöllisesti räätälöidyn hoivapalvelusopimuksen mukaisesti.

Puistokartanon kotihoitoa tuotetaan pääasiassa klo 7 - 21.30 välillä. Yöaikaan ryhmäkoti Puistohelmessä työskentelevän jaetun yöhoitajan toimesta toteutuu asiakkaiden akuutit käynnit ja turvahälytysjärjestelmän kautta tulleet hälytyksiin vastaamiset. Kotihoitoa tuotetaan asiakkaille itsemaksavana tai Espoon kaupungin kotihoidon palvelusetelillä (PSOP).

Puistokartanon kotihoidon asiakkaissa on muistisairaita, monisairaita ja monilääkittyjä ikääntyneitä. Asiakkaiden hoivan tarve vaihtelee viikottaisesta suihkuavustamisesta aina useaan kotikäyntiin vuorokaudessa. Hoivan ja palvelun tarvetta arvioidaan säännöllisesti RAI-arviontia häydintäen ja usein yhteistyössä Seniorineuvonta Nestorin asiakasvastaavan tai muistineuvojan kanssa. Lääkehoidon toteuttaminen on päivittäistä. Kotihoidon asiakkuudet ovat verrattaen pitkiä ja asiakkuus päättyykin usein vasta asiakkaan kuolemaan tai siirtymiseen tehostetun palveluasumisen piiriin.

Puistokartanon palveluyksikössä työskentelee esihenkilö (sh), tiimivastaava sairaanhoitaja, 10 lähihoitajaa sekä puolipäiväisesti tapahtumakoordinaattori (lh).

1.2 Lääkehoidon vaativuustaso ja toteuttamistavat

Puistokartanon kotihoidolla ei ole omaa lääkevalikoimaa. Kaikki lääkkeet ovat asiakaskohtaisia. Lääkkeet annetaan enteraalisesti tai parenteraalisesti seuraavasti:

Enteraaliset antotavat

- suun kautta
- posken limakalvoille
- kielen alle limakalvoille
- suunsisäisesti limakalvoille
- peräsuolen kautta

Parenteraaliset antotavat

- ihonalaisesti
- lihaksensisäisesti
- inhalaatio, sisäänhengitys
- ihon kautta imeytyvä lääkitys
- iholle paikallisesti
- emättimeen
- silmään
- korvaan
- nenään

Yksikössä lääkehoitoa toteuttaa terveydenhuoltoalan koulutuksen ja siihen sisältyvän lääkehoidon koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattilainen. Työnantajalla on vastuu työnjaosta. Työnjaon on oltava selkeä ja työntekijöiden tiedossa. Työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa, mikäli arvioi, että ei selviä vaaditusta tehtävästä. Työnantaja järjestää tarvittaessa lisäkoulutusta.

Aamuvuorossa työskentelee neljä lähihoitajaa arkisin ja kolme lähihoitajaa viikonloppuisin ja pyhäpäivinä. Iltavuorossa työskentelee kaksi lähihoitajaa. Sijaisena voi toimia myös sairaanhoitaja tai lähi-/sairanhoitajaopiskelija, kun opintojapisteitä on riittävästi. Yksikön tiimivastaava sairaanhoitaja ja esihenkilö tekee päivätyötä. Kaikilla vakituisilla, lääkehoitoa toteuttavilla työntekijöillä on voimassa oleva talokohtainen lääkelupa.

Peruskoulutuksella ilman erillistä lupaa nimikesuojatut (apuhoitaja, perushoitaja, lähihoitaja, mielisairanhoitaja, mielenterveyshoitaja ja sairaanhoitaja) voivat osallistua lääkehoitoon jakamalla muita kuin PKV-lääkkeitä ja antamalla niitä luonnollista tietä.

Henkilöstörakenne on työyksikön vaatavuustason mukainen niin, että jokaisessa työvuorossa on mahdollista toteuttaa lääkehoitoa turvallisesti myös lomien ja sairauspoissaolojen aikana. Työvuorossa on aina vakituista henkilökuntaa ja/tai vakituinen sijainen. Omien sijaisten lääkeosaaminen varmistetaan työsuhteen alussa ja rekrytointiyrityksistä tilataan ensisijaisesti lääkeluvat omaavia sijaisia tai jos lääkeosaamista ei ole, työtehtävät suunnitellaan tämä huomioiden.

1.3 Yksikön lääkäripalvelut

Puistokartanossa ei toimi omaa lääkäriä. Lääkehoidon kokonaisvastuu on aina asiakasta hoitavalla lääkärillä. Puistokartanon kotihoidon piirissä olevat asiakkaat käyttävät valintansa mukaan julkisen puolen tai yksityisen lääkäripalveluja. Muutamalle Espoon kotihoidon palveluseteliasiakkaalle on myönnetty kaupungin kotihoidon lääkäripalvelu, ja tästä on asiakkaan asiakastiedoissa kirjaus. Sairaanhoidaja hoitaa lääkäriasioinnin kotihoidon lääkärin kanssa.

Valtaosa Puistokartanon kotihoidon asiakkaista käyttää Espoon kaupungin Matinkadun terveysasemaa. Puistokartano tekee yhteistyötä Matinkadun terveysaseman kanssa lääkäriasiointikansion välityksellä viikottain. Kansion välityksellä voidaan mm. pyytää kommentteja verenpaineeseurannoista ja tarvittavista lääkemutoksista, uusia reseptejä sekä tiedustella laboratorionäytteiden vastauksia ja jatkohoito-ohjeita. Asiakas voi halutesaan käyttää myös muun terveysaseman palveluja ja/tai yksityistä lääkäriä.

Päivystysluontoisissa, akuuteissa tilanteissa/asioissa asiakas, läheinen tai hoitaja on yhteydessä Matinkadun terveysaseman akuuttiajanvaraukseen, liikkuvaan sairaalaan (LIISA) tai asiakkaalle tilataan ensihoito.

Terveysaseman ollessa suljettuna, akutteissa lääkärin konsultointia vaativissa tilanteissa (esim. lääkitykseen liittyvät poikkeamatilanteet) ollaan yhteydessä Jorvin sairaalan päivystävään lääkäriin.

Asiakkaille pidetään vuosittain omahoitajan toimesta vuositapaaminen. Vuositapaamisessa kartoitetaan tarve lääkärin tekemälle vuositarkastukselle ja tai lääkityksen kokonaisarviointille.

2 Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

2.1 Yksikön lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

Riski	Miten varaudutaan
Lääkkeen jakotilanteisiin liittyvät riskit	Rauhoitetaan lääkkeenjako-tilanne ympäristön häiriötekijöiltä siten, että lääkkeet annostellaan erillisessä lääkehuoneessa. Lääkkeenjako on suunniteltu työvuoron alkuun. Kaksoistarkastus. Annosjakelua suositellaan kaikille asiakkaille.
Lääkkeen antotilanteisiin liittyvät riskit; asiakas saa toisen asiakkaan lääkkeet, asiakas saa lääkkeet väärään aikaan	Asiakkaiden tunnistamista helpottaa asiaksatietojärjestelmään tallennettu kuva. Lääkelaseihin jaettuihin lääkkeisiin kannessa asiakkaan asunnon numero, asiakkaan nimi ja antoaika.
Asiakkaan äkillinen lääkitystarve	Yhteistyöapteekin kanssa sopimus akuuttilääkkeiden toimittamisesta saman vuorokauden aikana.
Lääkkeiden väärinkäyttötilanteet	Lääkkeenjako-tilanteissa tallennettava kameravalvonta, kellopiirillinen iLoq-lukko lääkehuoneen sekä N-kaapin ovesa.
Asiakkaan lääkelista ei ole ajantasainen	Lääkemuutokset päivitetään välittömästi Doma asiakastietojärjestelmään ja annosjakelutilaukseen. Annosjakelukortin vertaaminen Doman lääkelistaan säännöllisesti. Palveluseteliasiakkailta LifeCare yhteys, josta voidaan tarkistaa lääkityksen muutoksia.

Riski	Miten varaudutaan
Asiakastietojärjestelmä ei toimi	Ajantasainen lääkelista löytyy tu-losteena lääkehuoneen lääkelis-takansiosta.
Asiakas on saanut lääkkeitä toiselta hoitavalta ta-holta/omaiselta eikä tästä ole tietoa	Mikäli vastuu lääkehoidosta on hoitajilla eikä asiakkaalla itsel-lään, tulisi kaikkien lääkkeiden olla hoitajilla lääkehuoneessa.
Lääkkeitä ei ole säilytetty asianmukaisesti	Lääkehuoneen ja lääkejääkaapin lämpötilaa seurataan päivittäin.
Kirjaamisessa on puutteita esim. tarvittaessa annettavien lääkkeiden suhteen.	Työntekijän on oltava huolelli-nen ja kirjattava aina tarvittaessa annettu lääke asiakastietojärjes-telmään.
Asiakas ottaa lääkkeitä itsenäisesti ja tehdään havainto, että lääkehoito ei toteudu asianmukaisesti.	Asiakkaalle/omaiselle ehdote-taan siirtymistä valvottuun lääk-keenantoon.
Sairaalasta kotiutuva asiakas	Pyydetään useamman päivän lääkkeet mukaan, jos lääkemuu-toksia. Tarvittaessa apteekki toi-mittaa lääkkeet samana päivänä.
Hoivatahon vaihtuminen.	Yhteistyö hoivatahojen välillä, jolloin varmistetaan lääkehoidon jatkuvuus siirtohetkellä.
Virheellinen lääkkeenantotapa	Tunnetaan annettavat lääkeval-misteet, hyödynnetään Phar-maca Fennicaa ja Terveysportista saatavaa tietoa.
Asiakkaalla ei ole tarvittavia lääkkeitä esim. maksukyvyistä johtuvista syistä.	Yhteys omaiseen ja tai sosiaali-työntekijään. Tarvittaessa aloi-tettava edunvalvontaprosessi.
Asiakas saa allergisen reaktion.	Tieto allergiasta on asiakastieto-järjestelmässä ajantasainen.

2.2 Yksikössä käytettävät riskialttiit lääkkeet

Riskilääkkeisiin eli erityistä tarkkavaisuutta vaativiin lääkkeisiin kutsutaan lääkettä, jonka annosteluun, käsittelyyn tai säilytykseen liittyy turvallisuuden kannalta erityisiä riskejä tai väärinkäytön mahdollisuus. Riskilääkkeellä on suurempi todennäköisyys aiheuttaa potilaalle merkittävä haitta ja niillä on pieni terapeuttinen leveys eli pienimmän tehoavan annoksen ja suurimman turvallisen hoitoannoksen välinen erotus.

Puistokartanossa asiakkailla käytössä olevia suuren riskin lääkkeiksi

luokiteltavia lääkkeitä ovat opioidit, insuliini, antikoagulantit (mm. varfariini) ja bentsodiatsepiinit. Lääkkeenjakoalueen seinällä on erillinen lista riskilääkkeistä (päivitetty 10/2021).

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
Insuliinit	Yliannostus tai annostelu väärälle potilaalle voi johtaa kuolemaan, lääkkeen unohtus voi johtaa vakavaan haltaan	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Henkilöllisyyden varmistaminen kysymällä. Lääkkeenannon välitön kirjaaminen. Insuliinivalmisteen ja annostuksen varmistaminen ennen antamista. Lääkkelistalla ajantasainen ohje esim. aterialnsuliinin antamisesta. Säilyvyysajan tarkistus ja seuranta.
Opioidit	Yliannostus tai annostelu väärälle potilaalle voi johtaa kuolemaan	Säilytetään lukitussa N-lääkekaapissa, kulutuksen seuranta kortti, tuplatarkastus. Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä, henkilöllisyyden varmistaminen kysymällä.
Antikoagulantit mm. varfariini	Yliannostus tai annostelu väärälle asiakkaalle voi johtaa kuolemaan. Yleisin haittavaikutus on verenvuodot. Yhteisvaikutukset muiden lääkkeiden kanssa. Lääkkeiden unohtaminen.	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Henkilöllisyyden varmistaminen kysymällä. Säännöllinen INR-seuranta (varfariini). Asiakkaan riittävä tietämys lääkkeitä, joiden kanssa yhteisvaikutus.
Bentsodiatsepiinit	Väsymys/tokkuraisuus joka altistaa tapaturmille. Riippuvuuden kehittyminen, toleranssin kasvaminen. Yliannostus ja tai sekakäyttö hengenvaarallinen	Käytön seuranta. Ei pidempiaikaiseen käyttöön. Lääkärin ohjeistus mikäli epäillään sekakäyttöä – lääkkeenannosta kieltäytyminen.
Solunsalpaajat (p.o)	Lääke voi aiheuttaa haittoja myös lääkkeen antajalle/käsittelijälle	Lääkkeen jakamisessa ja antamisessa kiinnitetään erityistä huomiota valmisteen käsittelyyn. Nitrilikkäsineet, raskaana olevat eivät käsittele valmisteita.
Digoksiini	Yliannostus on hengenvaarallinen. Yhteisvaikutukset muiden lääkkeiden kanssa.	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Varmistetaan

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
		henkilöllisyys kysymällä. Kirjataan lääkkeenannot. Kokonaislääkityksen arviointi ja seuranta.
Parasetamoli	Yliannostus voi aiheuttaa maksavaurion tai kuoleman.	Seuranta ja kirjaaminen, asiakkaan informointi/ohjaaminen
Rinnakkaisvalmisteet.	Lääkkeenjaossa ei tunnisteta rinnakkaisvalmisteeksi. Asiakas voi saada lääkkeet väärin annosteltuina. Yliannostuksen riski.	Työntekijän lääkeosaamisen varmistaminen. Tarkkuus lääkkeenjaossa. Kaksoistarkastus. Terveysportti, Pharmaca Fennica
Depot-valmiste	Lääkkeen virheellinen käyttö voi aiheuttaa vakavia haittoja.	Työntekijän lääkeosaamisen varmistaminen. Terveysportti, Pharmaca Fennica.
Harvoin annettavat injektiot	Altistaa lääkepoikkeamille	Harvoin annettavia injektioita antaa yksikössä pääasiallisesti sairaanhoitaja. Antokirjaukset ajantasalla.
Penisilliinit, sulfonamidit.	Vakavat allergiset reaktiot	Asiakastiedoissa asiakkaan omalla ilmoituksella. Kysytään heti tulotapaamisessa. Aloitetaan vain lääkärin määräyksellä.
Käsikauppalääkkeet	Lääkkeiden yhteisvaikutus, yliannostus, terveyshaitat	Asiakkailla ei tulisi olla mitään lääkkeitä omassa hallinnassa, mikäli vastuu lääkkehoidosta kotihoidolla.

2.3 Pkv-lääkkeet ja huumausainelääkkeet sekä lääkkeiden väärinkäyttötilanteet

Lääkehoitoa toteuttaa terveydenhuoltoalan koulutuksen ja siihen sisältyvän lääkehoidon koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattilainen. Kaikilla vakituisilla, hoivaa toteuttavilla työntekijöillä on voimassa oleva talokohtainen lääkelupa. Peruskoulutuksella ilman erillistä lupaa nimikesuojatut (apuhoitaja, perushoitaja, lähihoitaja, mielisairaanhoitaja ja mielenterveys-
hoitaja) voivat osallistua lääkehoitoon jakamalla muita kuin PKV-lääkkeitä ja antamalla niitä luonnollista tietä.

Asiakkaat, joilla on sovittua säännöllistä, lääkehuoltoon liittyvää hoivaa, lääkkeet säilytetään hoitajien toimiston yhteydessä olevassa lukollisessa lääkkeenjakoahuoneessa. Hoitajien toimistossa ja lääkkeenjakoahuoneen ovessa on kellopiirillinen Iloq-lukko, joka voidaan tarvittaessa lukea ja kulua seurata. Lääkkeenjakoahuoneessa on ovipumppu, jolloin ovi sulkeutuu ja lukittuu automaattisesti. Huumausaineiksi luokiteltaville lääkkeille tilassa on erillinen lukollinen lääkekaappi, jota valvotaan tallentavalla kameravalvonnalla.

Lääkehuoneessa säilytettävien lääkkeiden tulee olla henkilökohtaisella lääkemääräyksellä hankittuja lääkkeitä ja lääkkeitä tulee käyttää ainoastaan kyseisen asiakkaan hoitoon. Lääkkeet säilytetään alkuperäisissä pakkauksissa nimellä varustetuissa koreissa siten, että eri henkilöiden lääkkeet eivät voi sekaantua keskenään. Huumausainelääkkeitä ei jaeta etukäteen, vaan lääketarjottimelle käyttöpäivänä.

Huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden kulutusta seurataan kulutuskortilla. Lääkkeitä käsittelee ainoastaan lääkeluvan suorittanut ja lääkehuoltoon perehdytetty vakituinen tai vakituisesti sijaisuutta tekevä lähi-/sairaanhoitaja ja vain heillä on kulkuoikeus lääkkeenjakoahuoneeseen. Käytetyt lääkelaastrarit kerätään lääkkeenjakoahuoneessa olevaan erilliseen säiliöön. Lääkelaastrarit ja muut lääkejätteet toimitetaan Espoonlahden apteekkiin muutaman kerran vuodessa tai tarvittaessa.

Noudatamme Espoon kaupungin ohjeistusta *Päihtynyt asiakas kotihoidossa* (LIITE). Terveysasemalääkäreitä konsultoidaan, mikäli epäillään sekakäyttöä tai lääkkeiden väärinkäyttöä.

Työntekijöitä varten on yhdistyksessä laadittu erillinen päihdeohjelma (LIITE).

2.4 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen

Yleisimpiä tilanteita, joissa on lääkehoidon vaaratapahtuman mahdollisuus:

- Asiakas saa toisen asiakkaan lääkkeit
- Asiakkaan lääkkeit on annosteltu väärin tai ne annetaan väärään kellonaikaan
- Asiakas ei saa lääkkeitä esim. sairaalasta kotiutuesa, hoivatahon vaihtuessa
- Allerginen reaktio

Lääkehoitoon liittyvässä vaaratilanteessa ollaan välittömästi yhteydessä terveyskeskus-/ yhteispäivystykseen. Päivystävän lääkärin tehtävänä on arvioida tapahtumaan liittyvät riskit ja antaa ohjeet henkilön seurannasta ja mahdollisesta hoidosta. Mikäli asiakkaalle kehittyy voimakkaita oireita, otetaan välitön yhteys hätäkeskukseen (112) ja toimitaan saatujen ohjeiden mukaisesti.

Lääkehoidon haitta- ja poikkeamatilanteissa suoritetaan seuraavat välittömät toimenpiteet:

- varmistetaan asiakkaan välitön turvallisuus, hälytetään tarvittaessa apua, yhteys hoitavaan lääkäriin/akuutissa tilanteessa päivystys/hätäkeskus
- varmistetaan hengityksen ja verenkierron riittävyys ja rydytään tarvittaessa elvytystoimiin
- selvitetään haitta- tai poikkeamatilanteen aiheuttanut lääkeaine ja annos
- estetään lääkeaineen imeytyminen, annetaan tarvittaessa lääkehiiltä jos aine on otettu suun kautta ja asiakkaan tajunnan taso sallii lääkehiilen antamisen
- huuhdellaan vedellä jos ainetta on joutunut silmään/iholle
- hiukankin epäselvissä tilanteissa yhteys Myrkytystietokeskukseen (p. 0800 147111)

Vaaratapahtuma (myös läheltä piti -tilanteet) ja toimenpiteet kirjataan viivytyksettä asiakastietoihin. Tapahtuneen kohteeksi joutunutta ja hänen omaistaan sekä yksikköä informoidaan mahdollisimman pian.

Vakavat vaaratapahtumat tiedotetaan yksikön esihenkilölle/palvelujohtajalle välittömästi. Vakavat vaaratapahtumat sekä läheltä piti -tilanteet tutkitaan ja käsitellään niin, että vastaavalta virheeltä jatkossa välttyttäisiin. Uu-

sista toimintatavoista tiedotetaan riittävästi ja yksikön työntekijät perehdytetään tehtyihin muutoksiin, jolloin kaikki toimivat sovitulla tavalla. Kaikki lääkehooltoon liittyvät haittatapahtumat, poikkeamat ja läheltä piti -tapahtumat käsitellään yksikön palaverissa kuukausittain. Tarvittaessa sovitaan uusista toimintatavoista, jotka kirjataan toimintaohjeiksi ja tiedotetaan ja perehdytetään yksikön työntekijöille. Varmistetaan uusien toimintatapojen juurtuminen käytäntöön.

3 Henkilöstön lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Lääkehoitoa toteuttaa terveydenhuoltoalan koulutuksen ja siihen sisältyvän lääkehoidon koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattilainen. Lääkehoidon kokonaisvastuu on asiakasta hoitavalla lääkärillä.

Puistokartanon palvelupäällikkö seuraa lääkelupien voimassa oloa, ottaa vastaan tenttisuorituksia yhdessä tiimivastaavan kanssa, seuraa ja raportoi lääkepoikkeamia sekä päivittää lääkehoitosuunnitelmaa yhdessä tiimivastaavan ja muun koulutetun hoitohenkilökunnan kanssa. Palvelupäällikkö puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin.

Ammattiryhmä	
Lääkäri	
Medizone, yleislääkäri Guled Ali Jama	Hyväksyy yksikön lääkehoitosuunnitelman ja allekirjoittaa lääkehoidon toteuttamisen luvat.
Vastuu ja tehtävät	
Osaaminen	Valviran myöntämä lääkärin ammatinharjoittamisoikeus varmistetaan Julkiterhikistä.
Sairaanhoitaja ja sairaanhoitajana laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (terveydenhoitaja, kättilö, ensihoitaja)	
Vastuu ja tehtävät	Vastuu lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta. Toimii yhteyshenkilönä Matinkadun ta:lle ja kotihoiton lääkäriin. Huolehtii reseptien uusimisesta, seuraa lääkemääriä sekä lääkkeiden yhteisvaikutuksia. Lääkemuu- tosten kirjaaminen asiakastietojärjestelmään. Auttaa asiakasta annosjakelun käynnistämisessä ja apteekkitilin avaamisessa. Huolehtii asiakkaiden rokotuksista ja harvoin annettavista injektioista. Osallistuu lääkkeiden jakamiseen ja antamiseen asiakkaille.

Ammattiryhmä	
Osaaminen	Valviran myöntämä sairaanhoitajan ammatinharjoittamisoikeus. Järjestelmien hallinta (asiakastietojärjestelmä, Easymedi -apteekkitilausjärjestelmä). Oikeuksien varmistaminen Julkiterhikistä. Järjestelmäosaaminen varmistetaan riittävällä koulutuksella.
Vaativa lääkehoito ja lupakäytännöt	Kirjallinen, lääkärin allekirjoittama rokotuslupa. Sisältää teoriaopinnot sekä tentin sekä näytöt. Voimassa-olo 5 v. Luvan myöntää yhteistyölääkəri, joka allekirjoittaa yksikön lääkehoidon toteuttamisen luvat.
Lähihoitaja	
Vastuu ja tehtävät	Lääkkeiden jakaminen lääketarjottimille/dosettiin. Lääkemuutosten kirjaaminen asiakastietojärjestelmään. Lääkkeiden tilaaminen Easymedi-ohjelmalla, puhelimitse. Lääkkeiden antaminen asiakkaille eri antotavoilla, jotka kuvattu kappaleessa 1.2.
Osaaminen	Lähihoitajan koulutus.
Vaativa lääkehoito ja lupakäytännöt	Kirjallinen, lääkärin allekirjoittama lääkelupa. Sisältää lääkehoidon teorian, ikääntyneiden lääkehoidon, lääkelaskut sekä PKV-lääkkeet, joista tentit. Näyttö sairaanhoitajalle 2x PKV ja 2x s.c. injektio. Ilman erillistä lupaa nimikesuojatut voivat osallistua lääkehoitoon jakamalla muita kuin PKV-lääkkeitä ja antamalla niitä luonnoillista tietä.
Farmaseutti ja proviisori	
Vastuu ja tehtävät	Kivenlahden yhteistyöapteekki tekee auditoinnin sovittu, n. kerran vuodessa. Vierailu lääkkeenjako-tilassa sekä lääkesuunnitelmaan tutustuminen.
Osaaminen	Farmaseutin koulutus
Sosiaali- tai terveydenhuollon opiskelija, joka suorittaa harjoittelujaksoaan	
Vastuut ja tehtävät	Toteuttaa lääkehoitoa vain ohjaajan valvonnassa, ei itsenäisesti
Osaaminen	Ohjaaja varmistaa osaamisen.
Sosiaali- tai terveydenhuollon opiskelija, joka toimii sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön sijaisena	

Ammattiryhmä	
Vastuu ja tehtävät	Lähihoitajan sijaisena toimiva lähihoitaja- tai sairaanhoitajaopiskelija voi samassa yksikössä työskentelevän, kirjallisesti nimetyn ohjaajan valvonnassa osallistua lääkehoidon toteuttamiseen jakamalla jo valmiiksi potilasannoksiin jaettuja lääkkeitä luonnollista tietä. Nimetty ohjaaja seuraa, ohjaa ja valvoo opiskelijan toimintaa.
Osaaminen	<p>Sairaanhoitajaopiskelijan tulee olla suorittanut opinnoistaan hyväksytysti vähintään 140 opintopistettä sairaanhoitajan sijauudessa toimiessaan. Lähihoitajan sijauutta tehdessä sairaanhoitajaopiskelijalla tulee olla suoritettuna 60 opintopistettä. Lisäksi hänellä tulee olla hyväksytysti suoritettuna lääkehoidon opintojaksot ja lääkelaskut.</p> <p>Lähihoitajaopiskelijalla tulee olla 120 opintopistettä sekä hyväksytysti suoritettua lääkehoidon opintojaksot ja lääkelaskut. Tiedot varmistetaan opintorekisteriotteesta.</p> <p>Lähihoitajaopiskelija, joka on oppisopimuskoulutuksessa, suorittaa lääkelupa-oikeuttavat tentit. Työnantaja arvioi opiskelijan valmiudet huomioiden työyksikön lääkehoidon vaativuuden.</p>

4 Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen

Työyksikössä on perehdytysmateriaali, jossa kuvataan myös yksikön lääkehoidon toteuttamisen periaatteet. Uudet työntekijät ja opiskelijat perehdytetään lääkehoitosuunnitelman sisältöön työsuhteen alussa tai harjoittelujakson alkaessa. Pääasiallisesti perehdytyksestä vastaa yksikön tiimivastaava yhdessä muun koulutetun hoitohenkilökunnan kanssa. Työntekijät sitoutuvat noudattamaan työyksikön lääkehoitosuunnitelmaan ja muuhun lääkehoidon ohjeistukseen kirjattuja ohjeita ja käytänteitä. Lääkehoitosuunnitelma on osa yksikön omavalvontaa. Perehdytysmateriaalin itsearviointilomakkeeseen kirjataan/kuitataan allekirjoituksella, että lääkehoitosuunnitelmaan on perehdytty. Itsearviointilomakkeeseen kirjataan myös mahdolliset lisäosaamistarpeet.

Henkilöstörakenne on työyksikön vaatavuustason mukainen niin, että jokaisessa työvuorossa on mahdollista toteuttaa lääkehoitoa turvallisesti myös lomien ja sairauspoissaolojen aikana. Työvuorossa on aina vakituista henkilökuntaa ja/tai vakituinen sijainen. Henkilöstön lääkehoidon osaamista arvioidaan, ylläpidetään ja kehitetään säännöllisesti. Työntekijän velvollisuus on ylläpitää ja kehittää omaa osaamistaan muuttuvassa toimintaympäristössä, säännöllisellä, työnantajan tarjoamalla koulutuksella. Vakituinen henkilöstö saa säännöllistä lisäkoulutusta kotihoidon kohderyhmän, ikääntyneiden turvallisesta lääkehoidosta Skhole-oppimisalustaa hyödyntäen.

Yhdistyksen lääkeluvat suoritetaan Skhole -oppimisalustalla esimiehen tai tiimivastaavan valvomilla tenteillä koeaikana. Lähihoitajana työskentelevät lääkehoitoa toteuttavat vakituiset työntekijät suorittavat lääkeluvan näyttöineen. Lääkelupaprosessissa suoritetaan ensin lääkehoidon teorialentti (sisältää yhdistettynä Skholen kurssit: lääkehoidon teoria, PKV-lääkehoito sekä ikääntyneen lääkehoito). Hyväksytysti suoritettuun teoriaosuuteen tarvitaan vähintään 80% oikeita vastauksia tentissä. Hyväksytyt teoriaosuuden jälkeen suoritetaan lääkelaskut, jotka läpäisee jos vastauskita 100% on oikein. Tenttien jälkeen annetaan näytöt sairaanhoitajalle. Näytöt sisältävät 2 x s.c. injektion annon sekä 2 x PKV lääkkeen annon.

Sairaan-/terveydenhoitajat suorittavat rokotusluvan (teoria + näytöt 2kpl). Muilta osin perustutkinnon suorittamisesta saatu osaaminen riittää.

Tehtävään nimetty lääkäri allekirjoittaa lääkeluvat, jotka ovat voimassa 5 v. Aika lasketaan teoriakokeen suorittamispäivästä. Yksikön esihenkilö tekee esityksen luvan saamiseksi. Yhdistyksen palvelujohtaja toimittaa lääkeluvat allekirjoitettaviksi tehtävään nimetylle lääkärille. Allekirjoitetut luvat säilytetään taloustoimiston arkistossa työntekijän tiedoissa. Työntekijä saa kopion luvasta itselleen.

5 Lääkehoidon prosessi

5.1 Lääkitysturvallisuuden johtaminen

Organisaation ylin johto määrittelee turvalliseen lääkehoitoon tarvittavat resurssit, keinot ja vastuunjaon, joiden mukaan lääkehoitosuunnitelman toteutumista ohjataan ja valvotaan. Yksikön esihenkilö ja lähiesihenkilö yhdessä organisaation johdon kanssa vastaavat siitä, että yksikössä työskentelee aina yksikön asiakkaiden tarpeita vastaava määrä lääkehoitoon koulutettua henkilöstöä.

Kokonaisvastuu lääkitysturvallisuudesta on yhdistyksen palvelujohtajalla. Yksikön esihenkilö vastaa lääkehoitosuunnitelman jalkauttamisesta ja henkilöstön sitoutumisesta suunnitelman toteuttamiseen. Esihenkilö tiedottaa tulleista muutoksista ja päivittää lääkehoitosuunnitelmaa säännöllisesti. Esihenkilö on vetovastuussa yksikön yhteisten toimintatapojen laatimisesta, joilla tavoitellaan turvallista lääkehoitoa. Esihenkilö varmistaa, että yksikön työntekijöiden lääkehoito-osaaminen on tehtävien hoitamisen edellyttämällä tasolla. Esihenkilö mahdollistaa lisäkoulutuksen ja perehdytyksen. Esihenkilö voi rajata työntekijän työtehtäviä mikäli työntekijän osaaminen on puutteellista.

Lääkehoitosuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen osallistuu yksikön esihenkilön ohella toimintayksikön lääkehuollosta vastaava henkilöt, tiimivastaava sairaanhoitaja sekä lääkehoitoa toteuttava hoitohenkilöstö. Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy ja allekirjoittaa Medizonen lääkäri.

Yhdistyksen kaikissa hoivayksiköissä on laadittu yksikkökohtainen, moniammatillisesti laadittu, yksikön tarpeisiin räätälöity lääkehoitosuunnitelma (100%). Yksikön lääkehoitosuunnitelman on lukukuitannut kaikki yksikön (100 %) työntekijät. Lääkehoidon vaaratapahtumien perusteella tehtyjä turvallisuutta parantavia kehittämistoimenpiteitä ei ole erikseen kirjattu. Vaaratapahtumat sekä poikkeamat käydään yksikössä läpi välittömästi/kuukausittain. Kaikilla (100 %) lääkehoitoa toteuttavilla työntekijöillä on voimassa oleva lääkelupa.

5.2 Lääkityksen ajantasaisuuden selvittäminen ja lääkemääräyksen antaminen

Asiakkaan lääkelistaan kirjataan kaikki asiakkaan käyttämät lääkevalmisteet. Kotihoidon asiakkuuden alkaessa asiakkaan lääkitys selvitetään Puistokartanon sairaanhoitajan toimesta ja asiakkaalta pyydetään virallinen lääkelista. Tarvittaessa tieto asiakkaan lääkityksestä voidaan varmistaa Matinkadun ta:n lääkäriltä lääkäriasiointikansion välityksellä.

Palveluseteliasiakkaiden kohdalla pääsemme tarkistamaan asiakkaan lääkityksen kaupungin Life Care -asiakastietojärjestelmästä. Asiakkaat, jotka asioivat muulla kuin omalääkärillä, tuovat itse dokumentin lääkitysmuutoksista, mutta tämä on asiakkaan varassa ja tieto ei välttämättä kulje ajantasaisesti. Sairaalasta kotiutuvien asiakkaiden mukana tulee kirjallisesti tieto ajantasaisesta lääkityksestä.

DomaCare-asiakastietojärjestelmän lääkelista päivitetään heti, kun tieto lääkemuutoksesta saadaan. Päivityksen lääkelistaan tekee lääkeluvan omaava hoitaja, joka tiedon on saanut. Hoivan piirissä olevien asiakkaiden päivitetty lääkelista tulostetaan ja viedään päivityksen jälkeen lääkehuoneessa olevaan asiakkaan lääkekoriin. Lääkemuutoksen tehnyt hoitaja vastaa siitä, että lääkelista on ajantasainen. Vanha paperinen lääkelista hävitetään tietosuojajätteeseen. Lääkemuutoksista on hyvä informoida tiimiä asiakastietojärjestelmän sähköpostilla, jolla tavoittaa jokaisen työntekijän. Lääkemuutosasiaa hoitavan hoitajan tulee huomioida myös annosjakeluun vaikuttavat lääkemuutokset ja päivittää annosjakelutilaus. Asiakastietojärjestelmään kirjataan esim. antibioottikuurin loppumispäivä, jolloin lääke poistuu asiakkaan lääkehistoriaan automaattisesti ja päivittää lääkelistan. Asiasta tulee myös automaatti-ilmoitus päivittäiskirjauksiin.

Muut kuin Puistokartanon palvelyksikön kotihoidon piirissä olevat talon asiakkaat käyvät vuosittain hoitajan pitämässä vuositapaamisessa. Tällöin tarkistetaan ja päivitetään myös lääkelista. Uusille Puistokartanoon muuttaville asiakkaille järjestetään heti asumisen alussa tulotapaaminen, jolloin lääkitysasioita käydään läpi.

5.3 Lääkkeen hankkiminen ja lääkevalikoima

Puistokartanon palveluyksikössä ei ole omaa lääkevalikoimaa. Asiakkaat tekevät halutessaan Espoonlahden apteekin kanssa asiakastilisopimuksen, annosjakelusopimuksen ja antavat e-reseptisuostumuksen. Asiakkaat maksavat itse lääkkeensä. Lääketilaukset tehdään viikoittain Easymedi- tilausjärjestelmän kautta. Annosjakelulääkkeet tilataan kahden viikon välein. Apteekki- ja annosjakelutilauksen lähettää yksikön vakituinen, lääkeluvallinen hoitaja. Espoonlahden apteekki toimittaa lääkkeet Puistokartanoon ja vastaa kuljetuspalvelusta. Apteekki toimittaa tilauksesta akuuttilääkkeet jopa saman päivän aikana. Apteekin aukioloaikojen ulkopuolella ei lääkkeitä voida toimittaa.

Puistokartanossa tarjotaan asiakkaille mahdollisuus kansallisen rokotusohjelman mukaiseen maksuttomaan kausi-influenssarokotteeseen. Espoon kaupungin kotihoito vastaa hoivansa piirissä olevien asiakkaiden rokottamisesta influenssarokotusten osalta. Lääkärin määräyksestä ja asiakkaan pyynnöstä myös muita rokotteita voidaan Puistokartanossa antaa tarpeen mukaan. Rokotteet tilataan, säilytetään, käsitellään ja hävitetään THL:n ajantasaisten rokotussivuston ohjeiden mukaan ja rokottamisesta vastaa rokotusluvallinen hoitaja.

Rokotusluvallinen hoitaja kartoittaa asiakkaiden halukkuuden kausi-influenssarokotteen ottamiseen ja tilaa tarvittavan määrän influenssarokotteita Kivenlahden terveysasemalta. Hoitaja tilaa ja hakee influenssarokotteet sovittuna ajankohtana terveysasemalta ja toimittaa ne Puistokartanoon rokotteille varattuun jääkaappiin, jonka lämpötilaa seurataan kaksi kertaa vuorokaudessa.

Kaikkien Puistokartanon asiakkaiden koronarokotukset huolehditaan yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa. Yksikön sairaanhoitaja on tavoitissa mukana rokottamassa. Kaupungin työntekijät tuovat valmiiksi sekoitetut rokotteet mukanaan yksikköön.

5.4 Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen

Lääkkeitä säilytetään Puistokartanon 1. kerroksen lääkehuoneessa asiakaskohtaisissa koreissa alkuperäispakkauksissa. Lääkehuoneessa säilytettävien lääkkeiden tulee olla henkilökohtaisella lääkemääräyksellä hankittuja lääkkeitä ja käyttää ainoastaan kyseisen asiakkaan hoitoon.

Annosjakelulääkkeet säilytetään niille varatussa erillisessä korissa lääkehuoneessa. Dosettilääkkeet säilytetään lääkehuoneessa niille varatussa lokerikossa. PKV lääkkeet säilytetään asukkaan nimikoidussa lääkekorissa lääkehuoneessa. Huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet säilytetään lääkehuoneessa lukollisessa lääkekaapissa, jonka kulunvalvontaa on mahdollisuus seurata. Lääkehuoneessa on tallentava kameravalvonta. Lukollinen lääkejääkaappi sijaitsee lääkehuoneessa ja sen lämpötilan seurannasta vastaa päivittäin lääkkeenjakovuorossa oleva hoitaja. Lääkejääkaappi hälyttää automaattisesti, jos lämpötila poikkeaa asetetusta. Hoitajien toimiston sekä lääkkeenjakoalueen lämpötilaa seurataan päivittäin ja lämpötila kirjataan ylös.

Avattujen pakkausten säilytyksessä noudatetaan valmistajan ohjeita (esim. silmätipat). Lääkepakkaukseen merkitään selkeästi avauspäivämäärä, jotta tiedetään valmisteen säilyvyysaika.

Influenssarokotteet säilytetään jääkaapissa 2–8 C asteessa, lämpötilaa seurataan ja dokumentoidaan päivittäin. Terveysasema luovuttaa influenssarokotteiden noudon yhteydessä, mahdollisten anafylaktisten reaktioiden varalle Adrenaliinia, jota annostellaan hätätilanteessa ohjeen mukaan, muutoin toimitaan hätäkeskuksen ohjeistuksen mukaisesti. Puistokartanossa toimitaan THL:n ajantasaisten rokotussivuston ohjeiden mukaisesti mahdollisten tuotevirheiden ja lämpötilapoikkeamien kohdalla. Rokotus kirjataan Elpyn sähköiseen asiakastietojärjestelmään, DomaCareen sekä terveysaseman toimittamalle lomakkeelle, joka palautetaan terveysasemalle kaupungin terveystietojärjestelmään kirjaamista varten.

Lääketilauksen tullessa apteekista Puistokartanoon, lääkkeenjakovuorossa oleva hoitaja siirtää kylmässä säilytettävät lääkkeet välittömästi jääkaappiin ja purkaa lopun tilauksen samana päivänä ja tarkistaa samalla toimituksen sisällön verraten sitä lähetettyyn tilaukseen.

Lääkkeiden jakovuorossa oleva hoitaja varmistaa, että asiakkaalla on riittävästi lääkkeitä ja tekee tarvittaessa tilauksen Easymedi-tilausjärjestelmään. Muut kuin hoivan piirissä olevat asiakkaat voivat ostaa ns. lääkelogistiikka-palvelun, jolloin he itse ilmoittavat tilaukseen laitettavan lääkkeen.

Lääkehuoneessa olevat asiakkaiden lääkekorit tarkistetaan kolmen kuukauden välein. Vanhentuneet tai käytöstä poistetut lääkkeet kerätään lääkehuoneessa sijaitsevaan erilliseen lääkejäteastiaan, josta ne toimitetaan asianmukaisesti apteekkiin, www.fimea.fi.

- Tarkista lääkekaappi säännöllisesti ja poista sieltä vanhentuneet tai käyttämättä jääneet lääkkeet.
- Poista reseptilääkkeistä ohjeliput tietosuojan takia.
- Ota vanhat tai käyttämättä jääneet tabletit ja kapselit pois alkuperäispakkauksistaan, pakkaa ne irrallisina läpinäkyvään muovipussiin, ja vie ne apteekkiin.
- Palauta nestemäiset lääkkeet, voiteet ja aerosolit apteekkiin omista pakkauksissaan. Varmista että nestemäiset lääkkeet eivät vuoda.
- Toimita jodipitoiset lääkkeet ja elohopeakuumemittarit apteekkiin muusta lääkejätteestä erillään.
- Palauta sytostaattia sisältävät lääkejätteet (syövän hoidossa käytettävät lääkkeet ja esimerkiksi metotreksaattia sisältävät valmisteet) erillisessä muovipussissa ja alkuperäispakkauksissaan.

Neulat ja lansetit kerätään riskijäteastiaan, jotka kerätään lukollisessa väli-nevarastossa olevaan suureen lukolliseen särnäisjäteastiaan, jolle tilataan tyhjennys tarvittaessa.

Käytetyt lääkelaastarit kerätään lääkkeenjakoahuoneessa olevaan erilliseen säiliöön. Huumausaineiksi määritellyt lääkkeet palautetaan apteekkiin muun lääkejätteen mukana. Yksikön esihenkilö ja tiimivastaava kuittaavat allekirjoituksellaan kulutuskorttiin lääkkeen toimittamisen apteekkiin.

5.5 Lääkkeen jakaminen, käyttökuntoon saattaminen, tarkistaminen ja antaminen

Lääkehuoltoa toteuttavat hoitajat jakavat lääkkeet aamu- ja iltatarjottimelle lääkejakoa ohjaavan tarjotinkartan (LIITE) mukaisesti. Toinen lääkeluvallinen hoitaja tekee tarjottimien tarkistuksen. Tarjotinkartta löytyy P-asemalta ja sitä päivitetään sähköisesti.

Päiväkohtaisille tarjottimille jaetaan annosjakelupussit, sekä dosettiin

jaetut lääkkeet lääkelaseissa. Lääkelasin päällä on kansi, jossa lukee asiakkaan nimi, asunnon numero ja kellonaika. Lääkelaseilla on sovitut värikoodit: aamulääkkeet jaetaan vihreään lääkelasiin, päivälääkkeet kirkkaaseen lääkelasiin ja iltalääkkeet punaiseen lääkelasiin.

Lääkkeiden jakaminen tapahtuu lääkehuoneessa, joka on rauhallinen ja häiriötön tila. Lääkkeitä jaettaessa huomioidaan käsihygieniat. Kätet pestään ja desinfioidaan ennen lääkkeiden jakoa. Lääkkeitä jaettaessa olisi hyvä käyttää tehdaspuhtaita kertakäyttöisiä käsineitä. Myös työtaso ja tarjottimet desinfioidaan ennen lääkkeiden jakamista. Kapselit ja tabletit otetaan lääkepurkista pinseteillä tai lääkelusikalla, ei käsin. Tabletin puolittaja puhdistetaan jokaisen eri lääkevalmisteen käsittelyn jälkeen. Lääkkeenjakaajalla on suu-nenäsuojain. Mikäli yksikössä on murskattavia lääkkeitä, ei raskaana oleva työntekijä suorita lääkkeiden murskausta.

INR-näytteet otetaan Puistokartanossa kerran viikossa tai tarvittaessa. Näytteet toimitetaan HUSLab toimipisteeseen tutkittavaksi. Sairaanhoidtaja tai terveysaseman lääkäri määrittelee Marevan-annostuksen ja ilmoittaa asiakkaalle seuraavan näytteenottoajan. Annostukset kirjataan kunkin asiakkaan kohdalle Doma Care-asiakastietojärjestelmään Marevan-lehdelle. Tämän lisäksi niiden asiakkaiden kohdalla, joille Marevan jaetaan dosettiin henkilökunnan toimesta, viedään annostusohjeet paperiversiona lääkejakuhuoneeseen erilliseen kansioon. Osa asiakkaista huolehtii lääkityksestään itse ja heille viedään annostusohjeet sopimuksen mukaan omaan postilaatikkoon. Jos annostuksessa on poikkeavaa, soitetaan asiakkaalle erikseen ja tiedotetaan asiasta. Mikäli asiakas jakaa lääkkeen itse, ilmoitetaan annostusohje asiakkaalle terveysasemalta tekstiviestillä.

Puistokartanon lääkelogistiikkapalvelu mahdollistaa asukkaille annosjakelutilauksen, reseptien uusimisen ja apteekkitilaukset. Nämä palvelut toteutetaan asukkaan tarpeen mukaan. Osa asiakkaista tilaa annosjakelulääkkeet Puistokartanon kautta, mutta vastaavat muuten omasta lääkehoidostaan. Sopimuksesta lääkkeitä jaetaan kotiin vietävään dosettiin (esimerkiksi Marevan ja annosjakeluun siirtyminen) ja näiden kotiin vietävien dosettien jakoa ohjaa lääkehuoneessa oleva ohje kotiin vietävistä lääkkeistä. Ohje löytyy P-asemalta ja sitä päivitetään sähköisesti. Vakituinen henkilökunta tuntee hoivan piirissä olevat asiakkaat. Doma Care-asiakastietojärjestelmässä on asiakkaista valokuva, joka auttaa hoitajia asiakkaan tunnistamisessa. Asiakkaan henkilöllisyys varmistetaan vielä kysymällä nimeä.

Kaikille asiakkaille suositellaan koneellista annosjakelua. Dosettijakoa suoritetaan siirtymävaiheessa annosjakeluun tai jos asiakkaalla on lääkkeitä, jotka eivät sovellu annosjakeluun. Annosjakelupusseissa on asiakkaan nimi, lääkevalmisteen nimi ja annostus sekä antoaika. Lääkkeen antaja kuitenkin tarkistaa lääkkeet ennen antamista asiakkaalle.

Lääkettä annettaessa on varmistettava lääkehoidon turvallisuus tarkistamalla, että kyseessä on

- oikea asiakas
- oikea lääke
- oikea annos
- oikea antoaika
- oikea antotapa

Lisäksi varmistetaan lääkkeen

- oikea käyttötarkoitus
- oikea käyttökuntoon saattaminen
- oikea dokumentointi
- oikea asiakkaan ohjaus
- oikea vaikutusten seuranta ja arviointi

Lääkkeitä antavat ensisijaisesti lääkehoitoon koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt. Lääkkeen antajalla tulee olla käytössään riittävät tiedot, kuten ajantasainen lääkelista. Lääkkeenantotilanne tulee olla mahdollisimman häiriötön. Viimekädessä lääkkeen antaja on vastuussa antamansa lääkkeen oikeellisuudesta.

5.6 Lääkehoidon dokumentointi

Lääkehoito dokumentoidaan DomaCare asiakastietojärjestelmään asiakkaan päivittäiskirjauksiin. Hoitaja kirjaa lääkkeenannon ja lääkehoidon vaikutuksista tehdyt havainnot. Tautotukset lääkityksessä merkitään selkeästi sekä lääkelistaan ja tarvittaessa myös asiakkaan hoivatehtävään, jonka sisältö näkyy hoitajan mobiilissa. Tarvittaessa annetut lääkkeet, asiakkaan kieltäytyminen lääkehoidosta tai lääkkeen antamatta jättäminen dokumentoidaan asiakkaan päivittäiskirjauksiin. Huumausainelääkkeet sekä tarvittaessa annettavat lääkkeet kirjataan niin, että kirjauksesta käy ilmi lääkkeen nimi, määrä, lääkemuoto, käyttötarkoitus, antotapa, antoajankohta ja lääkkeenantaja. Lääkkeen antaminen kirjataan viivytyksettä asiakastietojärjestelmään.

Asiakkaan riskitiedot, kuten lääkeaineallergiat ovat kirjattuna asiakastiedoissa perustiedot-välilehdellä.

Ajantasaiset lääkelistat säilytetään paperiversioina lääkehuoneessa lääkelistakansiossa. Tulostettuihin lääkelistoihin ei tehdä muutoksia käsin, vaan tieto päivitetään aina sähköisesti asiakastietojärjestelmän lääkelistaan. Lääkelistassa näkyy tulostuspäivämäärä.

Annosjakelulääkelistat säilytetään lääkehuoneessa omassa kansiossaan. Apteekista tulee jokaisen lääkemuutoksen yhteydessä uusi annosjakelulista. Vanha lista hävitetään tietosuojajätteeseen. Marevan-lehdet päivitetään Domaan sairaanhoitajan toimesta. Ajantasaiset Marevan-lehdet ovat tulostettuna lääkehuoneessa omassa kansiossaan.

5.7 Lääkkeiden vaikutusten seuranta

Lääkehoitoon osallistuvat hoitajat arvioivat lääkkeen vaikutusta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lääkkeiden vaikutuksesta ja mahdollisista sivuvaikutuksista ollaan tarvittaessa yhteydessä lääkäriin tai asiakkaan läheisiin. Läheisiin ollaan yhteydessä niissä tapauksissa, joissa läheinen on käyttänyt asiakasta lääkärissä ja läheisellä on kontakti hoitavaan lääkäriin. Hoitajat myös arvioivat selviytykö asiakas itsenäisestä lääkkeenotosta odotetulla tavalla ja tarvittaessa reagoivat tilanteeseen, mikäli asiakas ei siitä selviä. Tällöin asiakkaalle järjestetään hoivapalvelua turvaamaan lääkehoitoa. Hoivapalvelun aloittamisesta neuvotellaan aina ensin asiakkaan ja/tai läheisen kanssa.

Hoitohenkilökunta seuraa lääkkeiden vaikutusta mm. eri mittauksien (verenpaine, paino, verensokeri) avulla. Tarvittaessa vaikutuksia seurataan laboratoriotutkimuksilla. Hoitajat seuraavat lääkkeiden menekkiä ja asiakkaalta kysytään hänen tuntemuksiaan lääkkeiden vaikutuksesta ja myös mahdollisista sivuvaikutuksista. Hoitajat kirjaavat nämä tiedot DomaCare -asiakastietojärjestelmään. Vivago -turvahälytysjärjestelmästä saadaan seurattua mm. uni-valverytmiä esim. lääkityksen muuttuessa.

5.8 Lääkehoidon lopettaminen

Tieto lopetettavasta lääkkeestä tulee hoitavalta lääkäriltä. Tieto kirjataan asiakkaan tietoihin ja päivitetään lääkkeenjako-ohjeeseen. Asiakastietojärjestelmä siirtää tiedon asiakkaan lääkityshistoriaan ja tieto tulee näkyviin myös päivittäiskirjauksiin. Tiedon välittämisessä hyödynnetään myös asiakastietojärjestelmän sähköpostia. Erityisen tärkeää tiedonkulun varmistaminen on tilanteissa, jossa lääkitys lopetetaan asteittain ja/tai erityistä seurantaa (laboratoriotutkimukset, RR-mittaukset jne.).

5.9 Yhteistyö muiden yksikköjen kanssa

Mikäli hoivan piirissä oleva asiakas muuttaa tai siirtyy toiseen hoitoyksikköön esimerkiksi sairaalaan, tehdään hänestä lähete. Lähetes sisältää asukkaan perustietojen lisäksi omaisen yhteystiedon, diagnoosit, nykytilan ja lääkelistan. Lääkelistalla on asiakkaan ilmoittamat lääkitystiedot. Tarvittaessa hoitaja on yhteydessä asiakkaan jatkohoitoonpuoleen puhelimitse ja lääkitys käydään suullisesti lävitse.

Puhelimessa varmistetaan asiakkaan henkilöllisyys, lääkkeen nimi, vahvuus, käyttötarkoitus ja annostus. Nämä asiat pyydetään aina tiedon vastaanottajaa toistamaan väärinkuulemisen minimoimiseksi. Asiakkaan kotiutuessa sairaalasta, saadaan osastolta puhelimitse raportti, jossa käydään lääkemuutokset läpi. Tieto saadaan vielä kirjallisessa muodossa asiakkaan kotiutuessa.

5.10 Asiakkaan/potilaan ja läheisen ohjaus ja neuvonta

Asiakasta ja omaista ohjeistetaan ilmoittamaan lääkemuutoksista hoitohenkilökunnalle. Asiakkaita ja omaisia informoidaan ja muistutetaan hoitajien toimesta siitä, että Puistokartanossa on käytössä oma asiakastietojärjestelmä, joka on irrallaan julkisen puolen tietojärjestelmistä. Kunnallisella, yksityispuolella tai erikoissairaanhoidossa tehdyt käynnit tai lääkemuutokset eivät tule hoitajien tietoon, ellei omainen tai asiakas itse toimita tietoa.

Erytisen tärkeää on varmistaa asiakkaan ja/tai läheisen neuvonta tilanteissa, joissa asiakas ei tapaa lääkkeen määrännyttä lääkäriä tai käy itse apteekissa ostamassa lääkkeitä, mutta huolehtii lääkehuollosta itsenäisesti.

Asiakkaan osallisuutta lääkehoidossa tuetaan, asiakkaan havaitessa usein itse parhaiten toivotun lääkevasteen sekä haitta- ja sivuvaikutukset. Hoitajat ohjaavat asiakasta lääkehoidon toteuttamisessa; lääkkeiden ottamisessa, lääkkeenottotekniikoissa, lääkkeiden haitta- ja yhteisvaikutuksissa ja reseptien uusimisessa. Hoitajan riittävä ammatillinen osaaminen on onnistuneen ohjauksen perusta.

Henkilökunnalla käytössä olevia tietolähteitä ovat:

Duodecim lääketietokanta

<https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti>

Pharmaca fennica: <https://pharmacafennica.fi>

Lääkeinfo: <https://laakeinfo.fi>

Annosjakelun lääkekuvat: <http://anjakuvat.apteekkariliitto.fi/>

Fimean 75+ lääketietokanta:

https://www.fimea.fi/laakehaut_ ja_luettelot/laake75-

6 Seuranta- ja palautejärjestelmä

6.1 Haitta- ja vaaratapahtumien seuranta

Haitta- ja vaaratapahtumat kirjataan viivytyksettä asiakkaan tietoihin lääkepoikkeamana. Tapahtuneen kohteeksi joutunutta ja hänen omaistaan informoidaan asiasta mahdollisimman pian.

Vakavat lääkepoikkeamat tiedotetaan yksikön esihenkilölle ja palvelujohtajalle välittömästi esim. puhelimitse. Vakavat vaaratapahtumat käsitellään yksikössä välittömästi ja toimintaohjeeseen tehdään tarvittavat korjaukset. Vakavasta vaaratapahtumasta tiedotetaan kaikkia yhdistyksen hoivayksiköitä.

Kaikki haittatapahtumat käsitellään yksikössä vähintään kerran kuukaudessa tiimipalaverissa, jolloin yhteisesti mietitään tapahtumaan johtaneita syitä ja tehdään tarvittaessa tarkennuksia toimintaohjeisiin. Kaikki haitta- ja vaaratapahtumat tilastoidaan vielä erikseen johdolle tiedoksi.

Esimerkkejä lääkehoitoon liittyvistä vaaratapahtumista:

- Virhe käyttökuntoon saattamisessa
- Tilausvirhe
- Toimitusvirhe
- Säilytysvirhe
- Määräysvirhe
- Kirjaamisvirhe
- Jakovirhe
- Antovirhe
- Odottamaton reaktio asiakkaalle

6.2 Lääkkeiden ja rokotteiden haittavaikutuksista ilmoittaminen

Lääkkeiden ja rokotteiden haittavaikutuksista tehdään ilmoitus sähköisesti Fimeaan. Tästä huolehtii yksikön esihenkilö tai palvelujohtaja. Haittavaikutuksesta informoidaan myös omalääkärinä.

6.3 Lääkkeiden tuotevirheistä ja lääkeväärennöksistä ilmoittaminen

Tuotevirheessä tarkoitetaan lääkkeessä tai sen pakkauksessa esiintyvää laatupoikkeamaa, joka koskee koko lääke-erää, jotakin sen osaa tai yksittäistä pakkausta. Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö ilmoittaa havaitsemistaan tuotevirheistä ja/tai lääkeväärennösepäilyistä välittömästi lääkkeen toimittaneeseen apteekkiin.

6.4 Lääkinnällisiin laitteisiin liittyvien vaaratapahtumien ilmoittaminen

Yksiköllä on erillinen toimintaohje koskien terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyvistä vaaratapahtumailmoituksista (LIITE).

6.5 Asiakas- tai potilaspalautejärjestelmä

Yhdistyksellä on käytössä erillinen palautejärjestelmä. Palautelomakkeet ovat jokaisen asiakkaan saatavilla Puistokartanon yleisissä tiloissa. Vaaratapahtumat käydään aina asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen kanssa läpi keskustelemalla.

6.6 Asiakkaan, potilaan tai läheisen ohjeistus ongelmatilanteissa toimimisessa

Potilas-/sosiaaliasiamiehen yhteystiedot ovat näkyvillä palvelutalon ilmoitustauluilla ja henkilökunta ohjeistaa ja avustaa tarvittaessa yhteyden saamisessa.

6.7 Lääkitysturvallisuusauditointi

Yhteistyöapteekki tekee auditointikäynnin yksikköön vuosittain. Proviisori käy läpi lääkehoitosuunnitelman sekä lääkkeenjako-tilat (hoitajien toimisto, lääkkeenjakuhuone) ja antaa kirjallisesti tarvittavat kehittämissuositukset.

Espoon kaupungin kotihoidon auditointi toteutuu kerran vuodessa. Lääkehoitosuunnitelma on osa yksikön omavalvontasuunnitelmaa, joka käydään läpi auditoinnissa.

Lääkeluvat allekirjoittava lääkäri tutustuu yksikön lääkehoitosuunnitelmaan ja hyväksyy sen allekirjoituksellaan.

7 Lääkehoitosuunnitelman liitteet

- **Päihtynyt asiakas kotihoidossa – Espoon kaupungin ohje**
- **Yhdistyksen päihdeohjelma**
- **Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden käyttö - toimintaohje**
- **Tarjotinkartta**
- **Lääkehoidon lupalomake**
- **Huumeaineiden kulutuskortti**

